

4. Кодекс Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения» от 17.09.2009 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://egov.kz/wps/pos?uri=mjnpa:document&language=ru&documentId=K090000193>.
5. Об основах социального обслуживания в Кыргызской Республике. Закон от 19 декабря 2001 года № 111 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=348.
6. О рекламе. Закон Кыргызской Республики от 12 января 2015 года N 1 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.antimonopolia.kg/web/index.php?act=view_material&id=608.
7. Об охране здоровья и безопасности труда. Закон Республики Молдова от 10 июня 2008 года № 186-XVI [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_127946.pdf.
8. О профилактике инфекции ВИЧ/СПИДа. Закон Республики Молдова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://old.ms.gov.md/_files/974-%25D0%2597%25D0%25B0%25D0%25BA%25D0%25BE%25D0%25BD%2520%2520%25D0%25B2%25D0%25B8%25D1%2587.%25D1%2581%25D0%25BF%25D0%25B8%25D0%25B4.pdf.
9. О предупреждении и пресечении насилия в семье. Закон Республики Молдова от 01.03.2007 № 45 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=327246 &lang=2>.
10. Об охране здоровья населения. Закон Республики Таджикистан от 15 мая 1997 года №419 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://extranet.who.int/nutrition/gina/sites/default/files/TJK%201997%20Legislation%20on%20public%20health%20protection.pdf>.
11. О молодежи и государственной молодежной политике. Закон Республики Таджикистан от 15 июля 2004 года №52 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.youthpolicy.org/national/Tajikistan_2004_National_Youth_Law.pdf.
12. О противодействии терроризму. Закон РФ от 06.03.2006 года N 35-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_58840/.
13. Положение об организации психологической и психиатрической помощи пострадавшим в чрезвычайных ситуациях. Приказ Министерства здравоохранения Российской Федерации от 24 октября 2002 года № 325 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_101282/eba21a7ef7b779220fe8a66805062de77feb173b/.
14. О психотерапии и специалистах, занимающихся психотерапевтической деятельностью. Проект закона РФ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.b17.ru/article/zakon_pster/.
15. О психотерапии. Проект Федерального закона Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.oprl.ru/obsujdenie-zakona-o-psihoterapii/proekt-federalnogo-zakona-rf-o-psihoterapii.html>.
16. О психологической помощи населению в Российской Федерации. Проект федерального закона [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.psychologos.ru/articles/view/federalnyy_zakon_o_psihologicheskoy_pomoschi_naseleniyu_v_rossiyskoy_federacii.
17. Об оказании психологической помощи. Закон Республики Беларусь от 1 июля 2010 года № 153-З [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://kodeksy-by.com/zakon_rb_ob_okazanii_psihologicheskoy_pomowi.htm.

УДК 347.918.2

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

SOME ISSUES CONCERNING EFFICIENCY IMPROVEMENT OF ARBITRATION IN UKRAINE

Котвяковський Ю.О.,

старший викладач кафедри правосуддя
Сумського національного аграрного університету

У статті на основі аналізу вітчизняного та зарубіжного третейського законодавства досліджуються проблеми визначення підвідомості спорів третейським судам. Акцентується увага на наявності суттєвих обмежень категорій спорів, які можуть вирішуватись у рамках третейського розгляду. Пропонуються зміни до законодавства, що створять передумови для розширення третейської юрисдикції.

Ключові слова: третейський суд, третейський розгляд, альтернативне вирішення спору, третейська юрисдикція, відповідальність третейських суддів.

В статье на основе анализа отечественного и зарубежного третейского законодательства исследуются проблемы определения подведомственности споров третейским судам. Акцентируется внимание на наличии существенных ограничений категорий споров, которые могут рассматриваться в рамках третейского разбирательства. Предлагаются изменения в законодательство, которые создадут предпосылки для расширения третейской юрисдикции.

Ключевые слова: третейский суд, третейское разбирательство, альтернативное решение спора, третейская юрисдикция, ответственность третейских судей.

The article based on the analysis of domestic and foreign arbitration legislation investigates the problems of determining the jurisdiction of arbitration adjudication. The attention is focused on the presence of significant restrictions on the categories of disputes that can be settled within the framework of arbitration. The author offers some changes to the legislation that will create the preconditions for the expansion of arbitration jurisdiction.

Key words: arbitral tribunal, arbitration, alternative dispute resolution, arbitration jurisdiction, liability of arbitrators.

Постановка проблеми. Захист порушених, оспорюваних, невизнаних прав та інтересів громадян та юридичних осіб є їхнім конституційним правом. Реалізація його здійснюється шляхом звернення за захистом до державних судів. Процес реформування судової системи в Україні дав змогу виявити низку проблем, пов'язаних із надмірним завантаженням судів великою кількістю справ і, як наслідок, порушенням встановлених законом строків їх розгляду.

Це, у свою чергу, мало би створити умови для розвитку альтернативних засобів вирішення спорів, у тому числі третейського судочинства, що забезпечили б оперативний розгляд та вирішення значної кількості справ на засадах компромісу.

Сьогодні наявна тенденція до суттєвого законодавчого обмеження спорів, які можуть бути предметом третейського розгляду. Потреба у такому обмеженні обґрунтову-

ється наявністю значної кількості зловживань у розгляді та вирішенні справ третейськими судами. Таким чином, спостерігається значне обмеження доступу фізичних та юридичних осіб до альтернативних засобів захисту їхніх прав та законних інтересів. Тому постає проблема вдосконалення вітчизняного третейського законодавства не за рахунок обмеження спорів, підвідомчих третейським судам, а шляхом удосконалення механізмів контролю та відповідальності у третейському судочинстві.

Стан дослідження. Дослідженню проблемних питань третейського судочинства приділяли увагу багато науковців, таких як Ю.Д. Притика, С.О. Юлдашев, В.В. Комаров, О.В. Белінська, М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.Ю. Скворцов, С.А. Курочкін, О.І. Зайцев, М.О. Попов, О.О. Виноградова, В.О. Гавриленко, Г.В. Севастьянов, Р.М. Гімазов, С.Ж. Солових, Д. Я. Малешин та інші. Однак, на нашу думку, недостатньо дослідженою є проблема створення механізму запобігання зловживанням у сфері третейського судочинства та відповідальності третейських суддів.

Метою статті є дослідження вітчизняного та зарубіжного третейського законодавства у частині визначення спорів, підвідомчих третейським судам, та напрацювання пропозицій щодо механізму усунення зловживань у процесі третейського розгляду як необхідної передумови для розширення сфери застосування третейського судочинства в Україні.

Виклад основного матеріалу. Загальним положенням чинного законодавства, яке визначає компетенцію третейського суду, є норма ч. 2 ст. 1 Закону України «Про третейські суди», відповідно до якої до третейського суду за угодою сторін може бути переданий будь-який спір, що виникає із цивільних та господарських правовідносин, крім ситуацій, передбачених законом. Закон передбачає і перелік справ, які не можуть бути предметом третейського розгляду. Так, ч. 1 ст. 6 Закону визначено вичерпний перелік справ, які знаходяться поза третейською юрисдикцією. Зокрема, зі змісту цієї норми вбачається, що компетенція третейських судів не поширюється на адміністративні, трудові, корпоративні, сімейні спори (за деякими винятками), а також спори щодо захисту прав споживачів та щодо нерухомого майна. Третейські суди також не мають права втручатись у нормотворчу діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, інших уповноважених на правотворчу діяльність суб'єктів, як і в інші державні сфери, а також у правовідносини з нерезидентами нашої держави. Крім того, Верховний Суд України в своїй постанові № 6-831цс14 від 21 жовтня 2014 р. висловив правову позицію, згідно з якою за змістом ст. 1, 2, 6 Закону України «Про третейські суди» підвідомчість справ, які можуть бути вирішені у рамках третейського судочинства, обмежена сферою лише приватного права. До сфери компетенції третейських судів входить вирішення спорів, що виникають між приватними особами з питань, які не торкаються публічно значимих відносин, і спір, що має публічно-правове значення, не підлягає вирішенню третейським судом [1].

Відповідно до даних судової статистики за 2015 р., опрацьованих Верховним Судом України в рамках проекту Ради Європи «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні» в 2015 р., у національних судах перебувало у провадженні 805 994 цивільні справи позовного провадження. З них найбільшу кількість становили спори, що виникли із договорів (325 169 справ, або 40,34%). Друге місце за кількістю спорів належить справам, що виникли з сімейних відносин (243 517 справ, або 30,21%), набагато менше спорів про спадкове право (69 802 справи, або 8,66%), що виникли з житлових правовідносин (46 568 справ, або 5,78%), трудових спорів (21 658 справ, або 2,69%), спорів, що виникли із земельних відносин (11 158 справ, або 1,38%). Решту, тобто 10,94% справ, які перебували у провадженні судів, розділили спори про від-

шкодування шкоди (26 908 справ) та про захист честі, гідності та ділової репутації (2 219 справ) [2, с. 89].

Як бачимо, вирішення 40% усіх спорів у 2015 р. (трудові, сімейні, земельні та житлові справи) належало до виняткової компетенції державних судів. У I півріччі 2016 р. у провадженні місцевих загальних судів перебувало 166,2 тис. справ про спори, що виникають із договорів, із них 133,6 тис., або 80,4%, становили справи про спори, що виникають із договорів позики, кредиту, банківського вкладу [3]. Таким чином, якщо припустити, що співвідношення спорів у 2015 р. було приблизно таким же, то відсоток виняткової компетенції загальних судів буде вищим приблизно ще на 30%.

У результаті може виявитись, що з компетенції третейських судів виключено близько 70% всіх спорів, що виникають у суспільстві (хоча автор переконаний, що цей відсоток у дійсності є ще більшим).

Разом із тим у 2015 р. було оскаржено до апеляційних судів лише 71 333 рішення судів першої інстанції та було задоволено 26 859 апеляційних скарг [2, с. 90]. Отже, переважна більшість рішень судів першої інстанції у апеляційному порядку не оскаржувались, а у значній кількості ситуацій оскарження рішення судів першої інстанції залишались без змін.

На нашу думку, це свідчить про наявність великої кількості справ невисокої складності, які цілком могли бути вирішені засобами позасудових процедур, зокрема, третейського судочинства.

Водночас в Україні – європейській державі, яка взяла курс на вдосконалення нормативної бази більшості видів цивільних правовідносин, інститути третейського судочинства (як і медіації) знаходяться в «правовому обмеженні» щодо сфери їх застосування.

Як зазначає О.В. Белінська, в країнах загального права, таких як Канада, Англія, Уельс і США, жодна категорія правових спорів у приватному секторі не виключена зі сфери потенційного застосування альтернативного вирішення спору [4, с. 162]. Щодо США російський процесуаліст Д.Я. Малешин зазначає, що такий спосіб урегулювання конфліктів у цій країні є найбільш часто застосовуваним, у зв'язку з чим навіть з'явився стійкий фразеологічний вираз «найняти суддю» («rent a judge»). Водночас за даними вченого альтернативне вирішення спорів найбільш популярне в Японії та країнах Південно-Східної Азії. Зокрема, в «країні вранішнього сонця» 99% всіх спорів, пов'язаних із дорожніми пригодами, вирішуються у спеціальному Центрі з урегулювання транспортних конфліктів. В країнах Азії популярність несудових форм захисту зумовлена переважно релігійним світоглядом, що поширений у суспільстві. Звернення в суд за вирішенням спорів розглядається відповідно до багатьох релігійних норм як порушення суспільного порядку, а посередництво, навпаки, є невід'ємною частиною східної культури, оскільки покликане гармонізувати відносини між людьми [5, с. 331].

За законодавством Республіки Білорусь (ст. 19 Закону Республіки Білорусь «Про третейські суди» від 18 липня 2011 р. № 301-3) третейський суд вирішує будь-які спори, що виникають між сторонами, які уклали третейську угоду, за винятком спорів, стороною яких є засновник третейського суду, створеного як некомерційна організація, або юридична особа, відокремленим підрозділом якої є такий третейський суд, а також спорів, які безпосередньо зачіпають права і законні інтереси третіх осіб, які не є сторонами третейської угоди, і спорів, які не можуть бути предметом третейського розгляду відповідно до законодавства Республіки Білорусь або законодавства іноземної держави, якщо застосування законодавства іноземної держави передбачено третейською угодою або іншим договором між сторонами [6].

У Республіці Казахстан до квітня 2016 р. третейське судочинство регламентувалось окремим законом від

28 грудня 2004 р. «Про третейські суди». З 8 квітня 2016 р. ця сфера регламентується новим Законом «Про арбітраж» № 488-V ЗРК, яким було скасовано вищевказаний Закон від 28 грудня 2004 р., а також Закон Республіки Казахстан від 28 грудня 2004 р. «Про міжнародний арбітраж». Новий Закон застосовується щодо спорів, що виникли з цивільно-правових відносин за участю фізичних і (або) юридичних осіб, незалежно від місця проживання або місця знаходження суб'єктів спору всередині держави або за її межами, що дозволені арбітражем, якщо інше не встановлено законодавчими актами Республіки Казахстан (ст. 1 Закону Республіки Казахстан «Про арбітраж») [7]. По суті, третейське судочинство та міжнародний арбітраж із прийняттям цього Закону було об'єднано в єдиний процесуальний інститут.

Що ж стосується юрисдикції цього арбітражу, то згідно з ч. 5 ст. 8 вищевказаного Закону до неї входять спори, що випливають із цивільно-правових відносин між фізичними і (або) юридичними особами. Однак арбітражу не підвідомчі спори, за якими зачіпаються інтереси неповнолітніх, недієздатних та обмежено дієздатних осіб, спори про реабілітацію і банкрутство, спори між суб'єктами природних монополій та їхніми споживачами, між державними органами, суб'єктами квазідержавного сектору (ч. 8 вищевказаної статті). Крім того, арбітраж не має права розглядати спори, що виникають із особистих немайнових відносин, не пов'язаних із майновими, спори між фізичними і (або) юридичними особами Республіки Казахстан, з одного боку, і державними органами, державними підприємствами, а також юридичними особами, п'ятдесят і більше відсотків акцій (часток участі у статутному капіталі) яких прямо або побічно належать державі – з іншого за відсутності згоди уповноваженого органу відповідної галузі (щодо республіканського майна) або місцевого виконавчого органу (щодо комунального майна) (ч. 9, 10 ст. 8 Закону Республіки Казахстан «Про арбітраж»).

Як бачимо, в розглянутих країнах компетенція третейських судів є значно ширшою, ніж у вітчизняному законодавстві, незважаючи на те, що, як і в Україні, третейські суди не входять до судової системи держав. Водночас навражд чи ризики зловживань третейськими судами в розглянутих судах вищі, ніж у нашій державі, а рівень розвитку державного судочинства зарубіжних країн набагато випереджає Україну. Крім того, практика Європейського суду з прав людини відносить до поняття «суд» у розумінні ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і третейський суд як орган, що має право приймати зобов'язальні рішення, які не можуть бути змінені несудовими органами (справа «Ван де Гурк проти Нідерландів» (Van de Hurk v. the Netherlands) [8, с. 21]. З цього можна дійти висновку, що рівень довіри держав – членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, до третейських судів повинен бути аналогічним рівню довіри до державних судів.

У зв'язку з викладеним вважаємо за доцільне виключити п. п. 7, 10 та 14 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про третейські суди», оскільки такі спори належать до сфери приватно-правового регулювання та можуть вирішуватись третейськими судами.

Разом із тим третейські суди, як слушно зауважив Дніпровський районний суд міста Києва у своєму рішенні від 6 жовтня 2016 р. (справа № 755/13525/16-ц), здійснюючи свою діяльність, повинні дотримуватися гарантій, встановлених ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [9].

Ефективність та законність третейського судочинства як недержавного інституту захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин неможливо регулювати через обмеження його компетенції, оскільки такий підхід є кроком назад, що підтверджує і позиція авторів Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових

інститутів на 2015–2020 рр. На нашу думку, для вирішення цієї проблеми слід змінити ставлення до третейських судів як до потенційних порушників принципів законності і справедливості та створити механізми, що, з одного боку, дали би змогу підвищити довіру суспільства до третейської юрисдикції, а з другого – зменшили б ризики зловживань третейськими судами своїм становищем арбітра в цивільних і господарських спорах. З огляду на це вважаємо, що в цьому аспекті вектор уваги законодавця слід змістити на підвищення відповідальності третейських судів за прийняті ними рішення шляхом удосконалення механізмів контролю з боку судової гілки влади за законністю їхніх рішень.

Чинне законодавство сьогодні передбачає два види відповідальності третейських суддів за невиконання ними своїх обов'язків: 1) заходи, передбачені регламентом третейського суду або контрактом третейського судді суду ad hoc (ст. 22 Закону України «Про третейські суди»); 2) кримінальну відповідальність у разі зловживання повноваженнями (ст. 365-2 КК України). Що ж до відповідальності судді за прийняття ним незаконного рішення, тобто з порушенням або неправильним застосуванням норм матеріального права або з недотриманням вимог Закону України «Про третейські суди», що спричинило наявність передбачених ч. 3 ст. 51 Закону підстав для його скасування, вищевказаний нормативний акт взагалі не встановлює жодних санкцій.

Разом із тим навіть у регламенті третейського суду не завжди встановлено відповідальність його суддів. Наприклад, такої статті не містить Регламент Постійно діючого третейського суду при Торгово-промисловій палаті України [10]. Регламент постійно діючого Третейського суду при Корпорації «Богдан» [11] містить у своєму змісті лише ст. 27, яка за назвою та текстом аналогічна ст. 22 Закону України «Про третейські суди», а Регламент Постійно діючого третейського суду при Асоціації українських банків взагалі не передбачає навіть згадки про відповідальність третейських суддів, указуючи у ст. 16, що вони є незалежними від будь-якого впливу, нікому не підзвітні і підкоряються лише закону [12].

Варто звернути увагу і на ту обставину, що ставки третейського збору у вищевказаних третейських судів є досить високими та за своїм розміром наближаються до ставок судового збору, встановлених Законом України «Про судовий збір», а інколи і перевищують їх. Так, згідно з Положенням про витрати, пов'язані з вирішенням спору в постійно діючому Третейському суді при Асоціації українських банків сума третейського збору у спорах, які підлягають грошовій оцінці, вираховується в залежності від ціни позову і у разі, якщо остання не перевищить межу 30 000 грн., третейський збір у гривнях становитиме 80 грн. і 1,5% від суми позову. У разі ж, якщо ціна позову буде вищою 30 000 грн., позивачу доведеться сплатити 400 грн. і додатково 1% від суми позову, але не більше 1500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (25 500 грн.) [13]. Для розгляду справи постійно діючим Третейським судом при Корпорації «Богдан» особі крім третейського збору, який за позов із ціною до 50 000 грн. становить 6% від суми позову, але не менше 1200 грн., потрібно сплатити реєстраційний збір під час подання позовної заяви, сума якого становить 200 грн. [14].

З огляду на вищевикладене вважаємо, що питання відповідальності суддів третейських судів за прийняття ними рішень з порушенням вимог Закону України «Про третейські суди» не може регулюватись внутрішніми документами такого суду, а повинно мати винятково державне нормативне закріплення. З урахуванням цього буде доцільним прийняти зміни до чинних нормативно правових актів щодо майнової відповідальності суддів третейських судів за прийняття рішень із порушеннями вимог чинного законодавства. Водночас розмір такої відповідальності

повинен бути обмежений сумою витрат, пов'язаних із вирішенням спору третейським судом (гонорарами третейських суддів, третейським збором, а також сумою інших витрат, визначених регламентом постійно діючого третейського суду або контрактом із третейським суддею, відмінних від витрат, що передбачені п. п. 3–10 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про третейські суди»).

У зв'язку з вищевикладеним вважаємо, що ст. 51 Закону України «Про третейські суди» слід доповнити двома новими частинами такого змісту: «У разі, якщо рішення постійно діючого третейського суду скасовано повністю або частково з підстав, передбачених пунктом другим частини третьої статті 51 цього Закону, компетентний суд стягує на користь позивача з юридичної особи, при якій діє такий третейський суд та на рахунок якої було сплачено позивачем третейській збір, суму такого третейського збору, а також суму інших витрат, передбачених регламентом третейського суду, на користь особи (осіб), яка їх понесла.

«У разі, якщо рішення третейського суду для вирішення конкретного спору скасовано повністю або частково з підстав, передбачених пунктом другим частини третьої статті 51 цього Закону, компетентний суд стягує на користь позивача з третейського судді чи суддів, що прийняли незаконне рішення у солідарному порядку, суму гонорару, отриманого третейським суддею чи третейськими суддями, а також суму інших витрат, перед-

бачених контрактом із третейським суддею, на користь особи (осіб), яка їх понесла». Крім того, аналогічною нормою слід доповнити і ст. 389-5 Цивільного процесуального кодексу України.

Висновки. Аналіз вітчизняного та зарубіжного третейського законодавства в частині визначення спорів, що підвідомчі третейським судам, дає змогу дійти висновку про наявність суттєвих обмежень сфери застосування третейського розгляду в Україні. Така думка підтверджується і даними судової статистики щодо категорій спорів, які вирішуються судами. Обмеження юрисдикції третейських судів, що пов'язується з необхідністю усунення зловживань у сфері третейського розгляду, мають наслідком обмеження доступу учасників правовідносин до позасудових форм вирішення спорів. Саме цими обставинами обумовлена необхідність удосконалення третейського законодавства у частині підвищення відповідальності третейських судів за прийняті ними рішення.

У зв'язку з викладеним вважаємо, що покладення матеріальної відповідальності на третейські суди буде стимулювати їх до чіткого дотримання норм спеціального закону та положень матеріального права, оскільки в протилежному разі судді будуть позбавлятися тих матеріальних благ, які вони отримали за надані ними публічні послуги. Це, на нашу думку, створить передумови для усунення необґрунтованих обмежень сфери третейського розгляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова Верховного Суду України від 21.10.2015 р. у справі № 6-831цс15 [Електронний ресурс] // Верховний Суд України – офіційний веб-портал. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/A05719BF4C8962A8C2257EF1004BF1A8](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/A05719BF4C8962A8C2257EF1004BF1A8).
2. Стан здійснення судочинства в Україні у 2015 році (Опрацьовано статистичні дані Державної судової адміністрації України, вищих спеціалізованих судів, Верховного Суду України) [Електронний ресурс] / Верховний Суд України. – 112 с. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/d17027fca3b933f6c2257f930027876a/\\$FILE/100.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/d17027fca3b933f6c2257f930027876a/$FILE/100.pdf).
3. Аналіз стану здійснення судочинства у I півріччі 2016 року (за даними судової статистики) [Електронний ресурс] // Верховний Суд України – офіційний веб-сайт. – Режим доступу [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/8CB8A0D97939D5B8C2258041004441BV](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/8CB8A0D97939D5B8C2258041004441BV)
4. Белінська О.В. Медіація – альтернативне вирішення спорів / О.В. Белінська // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – № 1(5). – С. 158–173.
5. Малешин Д.Я. Гражданская процессуальная система России / Д.Я. Малешин. – М.: Статут, 2011. – 496 с.
6. О третейских судах [Электронный ресурс] : Закон Республики Беларусь от 18 июля 2011 г. № 301-3 // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=H11100301>.
7. Об арбитраже [Электронный ресурс] : Закон Республики Казахстан от 8 апреля 2016 года № 488-V ЗРК. – Режим доступа: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35110250#pos=1;-307.
8. Посібник зі статті 6 Право на справедливий суд (цивільна частина) [Електронний ресурс] / Рада Європи, Європейський суд з прав людини. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_UKR.pdf.
9. Рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 06.10.2016 р. у справі № 755/13525/16-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61826472>.
10. Регламент Постійно діючого третейського суду при Торгово-промисловій палаті України (нова редакція) [Електронний ресурс] // Торгово-промислова палата України. – Режим доступу: <http://arb.ucci.org.ua/tsud/ua/rules.html>.
11. Регламент Постійно діючого третейського суду при Корпорації «БОГДАН» [Електронний ресурс] // Корпорація «Богдан». – Режим доступу: <http://bogdan.ua/akipa3.pdf>.
12. Регламент Постійно діючого третейського суду при Асоціації українських банків [Електронний ресурс] // Постійно діючий третейський суд при Асоціації українських банків. – Режим доступу: http://tretsud.aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=11.
13. Положення про витрати, пов'язані з вирішенням спору в постійно діючому Третейському суді при Асоціації українських банків [Електронний ресурс] // Постійно діючий третейський суд при Асоціації українських банків. – Режим доступу: http://tretsud.aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=13.
14. Положення про третейські витрати та збори Третейського суду [Електронний ресурс] // Корпорація «Богдан». – Режим доступу: <http://bogdan.ua/akipa2.pdf>.